

ANTON FOERSTER IN NJEGOV „GORENJSKI SLAVČEK“

DR. F. GÖSTL

(Ob desetletnici skladateljeve smrti)

Kaj je bil Anton Foerster Slovencem, to vé in ceni vsak izobraženec. Saj je bil učitelj petja in glasbe več generacijam, saj je reformator cerkvene glasbe na Slovenskem, saj je skladatelj mnogih pesmi in zborov, ki žive še sedaj v polni svežosti in priljubljenosti. Podal nam pa je tudi prvo našo ljudsko opero, »Gorenjskega slavčka«, ki je šel nad 50krat čez slovenski oder ljubljanski in še vedno privlačuje in navdušuje poslušalce.

Deželni odbor kranjski je — hoteč pospešiti razvoj slovenske dramatike, zlasti glasbenih uprizoritev, razpisal nagrado za operetni libreto. Priznana slovenska pesnikinja in pisateljica Lujiza Pesjakova je napisala libreto — ki je v nekoliko spominjal na libreto Adamove opere »Postiljon lonžimojski« — in ta libreto je uglasbil Anton Foerster. — Bila je to spevoigra, z dialogom med muzikalnimi točkami. — Delo se je uprizorilo v starem ljubljanskem gledališču 27. in 28. aprila 1872. Peli so takratni sloveči pevc — gospa Brusova-Valentova, gospodje Meden, Nolli, Pucihar. — Uspeh je bil sijajen in navdušenje veliko.

Ne pozabimo, da smo bili Slovenci takrat v prvih skromnih začetkih naše gledališke glasbe, da smo imeli le par izvernih malih spevoiger ter uprizarjali tudi enako skromne proizvode tujih skladateljev. Foersterjevo delo je značilo takrat velik korak v napreduku naše odrske glasbe.

A Foerster se ni zadovoljil s to spevoigro, — hotel je ustvariti večje delo trajne muzikalne vrednosti, predelal je opereto v opero. Tekst mu je popolnil in deloma na novo spesnil Züngl. V tej novi obliki se je pojavil »Gorenjski slavček« leta 1896. na odru novega dež. gledališča (sedaj opera). V 24 letih, od prve uprizoritve do nove, je Ljubljana muzikalno izredno napredovala, čula je razne priznane opere in operete skladateljev raznih narodnosti. V tem letu se je »Slavček« trikrat uprizoril. Glavno vlogo je imela gospa Sevčikova, sodelovali odlični pevc in pevke. Tudi sedaj je bilo delo sprejeto z navdušenjem. — »Gorenjski slavček« se je uprizoril tudi v Brnu. — Posamezne točke, zlasti zbor »Ave Maria«, so se uprizarjale tudi na raznih koncertih.

Po daljšem, večletnem odmoru se je 1922 opera zopet uprizorila. — Skladatelj, ki je živel v Novem mestu, je bil pri tej izvrstni uprizoritvi navzoč ter mu je občinstvo prirejalo pristrčne ovacije. Bil je to res triumf slovenske glasbe, kajti odslej se je »Slavček« uprizarjal vsako sezono po večkrat, dosegel je nad 50 ponovitev.

Skladatelj, duševno čil in krepak, pa je bil žal telesno zelo betežen. Oglušil je povsem in oči so mu opešale. — Vendar je glasbeno še deloval. Svojo drugo spevoigro »Materin blagoslov« je predelal in prekomponiral v opero: »Dom in rod«. Srčno željo starčka, toliko zaslužnega za Slovence, pa kljub obljubi niso izpolnili; delo ni prišlo na oder, dasi bi bilo gotovo primernejše in uspešnejše od marsikaterga uprizorjenega dela, ki je izginilo brez sledu.

Trgovcu in obrtniku zadosten kredit



Tema dvema je danes kredit potreben bolj kakor kdaj prej

S sklepom občinskega sveta ljubljanskega z dne 17. novembra leta 1908. ustanovljeni zavod ima namen podpirati z dovoljevanjem kreditov potrebne in kredita vredne osebe in tvrdke, zlasti pa tiste, ki se pečajo s trgovino in obrtjo

Lastna denarna sredstva so znašala 31. decembra l. 1932.

Din 2,801.332·84

varnostni zaklad Din 1,406.628·60

rezervni zaklad Din 995.976·18

Za vso Jugoslavijo:

**Kreditno društvo
Mestne hranilnice
ljubljske
v Ljubljani**



LJUBLJANA
Tyrševa cesta 6
Nasproti nebotičnika
Telefon števil. 28-35

Naročila točno
po povzetju

Ali res ne sme slovenski oder v prvi vrsti upoštevati domače produkcije — kar drugi narodi smatrajo v svojo sveto dolžnost. Foerster je sicer po rodu Čeh, po delu pa Slovenec, saj je vse življenje posvetil napredku slovenske glasbe in si pridobil za slovensko glasbo neumrljivih zaslug. — Morda bo 10letnica njegove smrti donesla to njegovo delo, njemu in nam v počastitev!

SOUVANOV VRT IN NJEGOVI OBISKOVALCI

DR. F. GÖSTL

Ljubljanska »Čitalnica« je imela svoje prve društvene prostore pri »Mokarju« (sedaj hotel »Slon«). Ko je ljubljanski trgovec Fran Ksav. Souvan 1862 kupil hišo v Šelenburgovi ulici, je sklenil, prirediti v nji večje in udobnejše prostore društvu, ki je bilo ognjišče Slovincem. Sezidal je ob nunskem vrtu zelo veliko dvorano s pod streho obokanim stropom (sedaj preurejeno v stanovanje), v kateri so se vršile razne društvene prireditve, »besede«, predavanja, plesi itd. — Ko je pogorelo ljubljansko gledališče na prostoru, kjer je sedaj kino Matica, so se v tej čitalniški dvorani uprizarjale slovenske gledališke predstave, dokler ni bilo zgrajeno novo dež. gledališče (opera). Poleg dvorane so bile sobe, ki so služile članom za bralne in igralne sobe, zlasti starejši gospodje so takrat po kosilu radi igrali domino — v pritličju pa je bila gostilna, dolgo let zbirališče rodoljubov iz mesta in z dežele.

Za hišo se je razprostiral velik vrt do Tržaške ceste, ki je tekla ob zidu tega in sosednega samostanskega

Lekarna »Pri angelu«

DR. G. PICCOLI

Najmoderneje urejena lekarna.
Velika zaloga tuzemskih in inozemskih specialitet.

Oddajajo se zdravila na recepte za vse bolniške blagajne.
Izdeluje malinovec najboljše kakovosti (na malo in na veliko).
Vedno v zalogi: najfinejše sveže norveško ribje olje.

vrtu na eni, Kozlerjevega in Maličevega na drugi strani, in dalje od te ceste so se razprostirali travniki do Lattermannovega drevoreda. Maličev in Kozlerjev vrt sta bila najprej zazidana, Souvanov pa le deloma. Ob cesti stoječi hlevi in rastlinjak so do zadnjega časa s svojimi zidnimi ostanki kazili prostor pred muzejem ter se šele pred kratkim umaknili široki poti ob parku pred muzejem.

Na vrtu je bil vodnjak, malo poslopje, spodaj služče za shrambo raznega orodja za obdelovanje vrta, zgoraj soba kot shramba za sadje. Do nje so vodile dvojne stopnice na mostovž, ki je obdajal sobo od treh strani. V tej sobi je bila lepa alegorična slika na stropu. Ker je bila že precej obledela, je ded Souvan poveril njeno restavracijo slikarju *Wolfu*. Ta je tam deloma sam slikal, deloma poveril delo svojim pomočnikom. Prav dolgo se običajno ni mudil ter vselej kmalu odhitel v restavracijo. Kot mal deček sem rad gledal slikarja pri delu. Nekoč me popraša, kako se mi slika dopade. »Prav zelo,« mu odgovorim, »samo nebo je lepše v resnici, kakor pa na sliki.« »Prav praviš, fantič,« mi odvrne, »ali tako lepe barve, kakor jo ima nebo, mi slikarji sploh nimamo.«

Nekako sredi vrta je stal ob nunski strani vzgleden čebelnjak. V njem je bilo veliko število panjev, v poletju pa je bilo treba poleg njega provizorno namestiti še številne druge. Panji so imeli končnice slike od raznih kmetijskih umetnikov. Tu si videl, kako hudič babi jezik brusi, — kako se bojujeta Peggam in Lambergar, — kako potrpežljivi Job, na gnoju sedeč, gleda svoje čebele, ne zmeneč se za jezično ženo in karajoča ga prijatelja, — kako sv. Anton priključ iz pekla hudobneža v spremstvu dveh grozovitih hudičev, — poleg drugih, bolj preprostih podob. — Radi smo otroci (stanovali smo v čitalniški hiši) sedeli ob čebelnjaku, s staro dekle Mico, ki je v ne navzočnosti deda (Fr. Ks. Souvan je bil oče moje matere) za časa rojev morala paziti, da ji kak roj ne uide, temveč ga uloviti v mrežo, iz katere se je pozneje ogrebel v nov panj.

V tem čebelnjaku je imel nekaj svojih panjev upokojeni cestni mojster *Marolt*, ki je vsak dan prihajal nadzorovat svoje »muhe«. Rad je nam otrokom pripovedoval iz svojega vojaškega življenja, ko je kot korporal nosil palico, ter bil 1848 v ujetništvu v Mantovi, kjer so jim Italijani kuhali riž med pokošeno travo za edino opoldansko jed. Tudi župnik *Jerič*, ustanovitelj in urednik »Slovenca«, je imel nekaj panjev. V poletju so nekatere panje radi boljše paše ob cvetoči ajdi prepeljali v Šiško, na jesen pa je bila »trgatev« v sobi in kuhinji ob rastlinjaku. Takrat so čebele pomorili, med, v kolikor ga niso pustili v satovju, pa iztisnili in vosek kuhali.

Čebelnjak pa je bil tudi shajališče raznih dedovih znancev in prijateljev, ki so posečali vrt. Tam so se shajali na prijateljski pogovor, nekateri zelo pogosto, drugi le o posebnih prilikah.

Souvanov svak, dr. *Janez Bleiweis*, je skoro vsak dan, kadar je bilo vreme ugodno, razen v zimskem mrazu, prišel proti poldnevu na vrt ter sta se nato z dedom skupno podala v mesto, kjer je ded takrat stanoval na Glavnem trgu, v hiši, kjer je bila trgovina (oddana tedaj že njegovima sinovoma). Včasih so proti večeru prišli tudi drugi člani Bleiweisove rodbine na vrt.